

Segon Seminari sobre Patrimoni Literari i Territori: «Estratègies de comunicació del patrimoni literari» (Sitges, octubre de 2006). – Els dies 27 i 28 d'octubre de 2006, la Xarxa del Patrimoni Literari Català «Espais Escrits» i la Institució de les Lletres Catalanes organitzaren a Sitges el II Seminari sobre Patrimoni Literari i Territori amb el tema «Estratègies de comunicació del patrimoni literari». El setembre de 2005, al I Seminari sobre Patrimoni Literari i Territori, l'acord unànime dels assistents no deixava lloc al dubte: el valor dels espais escrits és indiscutible i constitueix un element molt significatiu a l'hora de fixar referents culturals.

Però com, de quina manera, amb quins mitjans podem transmetre a la col·lectivitat aquest valor i la necessitat de conservació d'aquest patrimoni?

Aquest va ser el plantejament del debat d'un seminari celebrat en un enclavament privilegiat, que va aprofitar l'avinentsa de la commemoració de l'Any Rusiñol per analitzar sobre el territori (amb visites al Cau Ferrat, visita comentada per Vinyet Panyella a l'exposició «Rusiñol desconegut», i un espectacle poeticomusical sobre l'obra de literatura de Rusiñol) algunes experiències de comunicació del que suposa per a una població com Sitges la figura del pintor i escriptor, així com la importància de saber gestionar el patrimoni artísticoliterari de Rusiñol. I encara més, posà de manifest el pòsit que, per molt que intangible, resta en la memòria col·lectiva després del pas de Rusiñol per aquella vila marinera de finals del segle XIX i primeres dècades del segle XX.

Precisament va ser sobre la importància de la memòria que Òscar Pujol, director de programes educatius de la Casa Àsia i autor de *Diccionari sànscrit-català*, va fer la conferència inaugural, titulada «La memòria com a recurs». Pujol va plantejar sense embuts la gran pèrdua que suposa per a la civilització occidental el desús de la memòria com a recurs del procés d'aprenentatge, en tant que implica sempre esforç d'adquisició i conservació. El discurs va ser articulat en contraposició a la cultura i la literatura índia, junt amb la pròpia experiència i les vivències del conferenciant. Fou un inici de seminari que prometia més del que realment es materialitzà posteriorment.

Les propostes concretes es desenvoluparen a l'entorn de quatre grans eixos: comunicació, eines-ensenyament, escenari i espais públics. És a dir, la representació de quatre grans àmbits en què està –o hauria d'estar– present la literatura, per analitzar si les estratègies de comunicació són, o no són, les més adients per a l'assoliment dels objectius que es persegueixen.

La primera proposta de debat abordava el paper dels mitjans de comunicació en la transmissió del nostre patrimoni literari. Marina Espasa, del programa «Saló de Lectura» de Barcelona Televisió; Lluís Cuevas, coordinador de l'emissora de ràdio iCat fm; i Ignasi Aragay del diari *Avui*, compartiren una taula rodona moderada per Màrius Serra. Una sessió decebedora que no analitzà la qüestió en profunditat i que es decantà més cap a qüestions tecnològiques dels mitjans, que no a aportar possibles vies de solució per pal·liar l'ínfima presència de la literatura i els escriptors catalans als mitjans de comunicació del país. És de lamentar la desgraciada intervenció del periodista Ignasi Aragay, segons el qual els nostres escriptors són «antimediatícs i més refractaris a participar en el joc», i que arribà a polemitzar sobre el tractament de la notícia de la mort de Manuel de Pedrolo amb una filla de l'autor, present entre els assistents al seminari.

Va introduir el debat sobre la presència de la literatura a l'ensenyament l'experiència concreta d'un projecte d'aplicació de les noves tecnologies a l'ensenyament de la literatura, centrat en la figura de Maria Àngels Anglada, dut a terme pel doctor Eusebi Ayensa en la seva recerca permanent per a la transmissió del coneixement cultural i literari a l'ensenyament secundari. L'exposició d'Ayensa va deixar bocabadat a més d'un i va palesar les possibilitats reals de les eines de què disposem en l'actualitat. Fou una de les sessions més enriquidores, que va mostrar la preocupació i el compromís d'un sector dels docents, i la necessitat d'aliar-

se amb els mitjans que dominen els alumnes com a element clau a l'hora d'abordar una millora en la transmissió del coneixement de la literatura.

Antoni Arrufat i Margarida Casacuberta van ser els encarregats d'il·lustrar la trista situació de la literatura a l'ensenyament secundari i universitari, respectivament. Antoni Arrufat va glossar les lamentacions pertinents com a conseqüència de l'aplicació de la LOGSE a la secundària, bàsicament centrant-se en la duplicitat de llengües i literatures del nou sistema (català/castellà) i, per tant, en el migrat espai dedicat a la literatura catalana en el conjunt del disseny curricular actual. Al seu torn, Margarida Casacuberta va fer un balanç molt negatiu de l'arribada dels alumnes del nou sistema de secundària a la Universitat, i va constatar la manca d'interès i, per consegüent, la minva i gairebé la desaparició dels alumnes en algunes de les titulacions de lletres, pronosticant que, si no s'hi posa remei, el patrimoni literari haurà de ser debatut, en un futur no gaire llunyà, des de la perspectiva de l'elegia, o «si molt convé, de l'arqueologia». A la mateixa taula rodona van participar-hi Pere Mayans, del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya, que va pretendre justificar els criteris adoptats en la tria de les lectures obligatòries del batxillerat, i la professora Glòria Bordons, que va compartir amb els assistents una proposta concreta del tractament de la poesia a l'ensenyament, segons l'experiència de l'Aula de Poesia de Barcelona, que ha treballat fonamentalment en el foment de la poesia entre els joves, una única veu constructiva d'una taula de lamentacions.

El debat sobre les celebracions institucionals (centenaris, anys dedicats a un autor, exposicions commemoratives, etc.), amb la intenció d'escatir l'impacte real d'aquests esdeveniments i si el seu rèdit està en consonància amb els costos i el treball que impliquen, va ser moderat, també en forma de taula rodona, per Francesc Parcerisas i amb dos únics ponents: l'escriptor i traductor Manuel Guerrero, en relació a la seva experiència al centre KRTU de noves tendències culturals (de la Generalitat de Catalunya); i el periodista Julià Guillamon, que va explicar l'experiència de dos anys de treball al voltant de l'exposició del Centre de Cultura Contemporània de Barcelona sobre «Literatures de l'exili» (2005). Per destacar alguna cosa d'un debat gastat i ja sabut, es pot assenyalar l'evident disparitat de criteris entre, d'una banda, les institucions i els polítics i, de l'altra, els especialistes, professionals i estudiosos de la literatura, que són els que realment pateixen el desgast d'uns esdeveniments que sovint responen més als compromisos electorals de torn, que no a uns plantejaments seriosos sobre la transmissió de la literatura i la importància dels referents culturals per a la col·lectivitat d'un poble.

La manera més lúdica de fer arribar el nostre patrimoni literari al públic, els espectacles que transmeten l'obra literària o la personalitat dels seus autors van ser analitzats en una taula rodona moderada pel professor i expert en teatre Francesc Foguet, amb Josep Prats, (de la Coral Cantiga), l'actor Lluís Soler i l'inquiet professor, assessor i programador Josep Paré. El debat sobre la fusió de la literatura amb la música, la dramaturgia i altres disciplines artístiques que donen com a resultat espectacles inclassificables, va proporcionar als assistents la sessió més atractiva del seminari. La constatació que la divulgació literària abordada des del rigor i la profunditat de l'experimentació escènica conclou, gairebé sempre, amb uns resultats atractius, comprensibles, i molt ben acollits pel públic, va ser la veu unànime dels participants.

Es parlà també, d'altra banda, de les activitats en espais públics, que és la manera més popular de fer arribar el nostre patrimoni literari als lectors, i s'exemplificà des del sector privat amb l'experiència de Quim Jubert de la Llibreria Odissea (a través de la convocatòria del premi «El lector de l'Odissea» de narrativa) o, des del sector públic, per mitjà dels Clubs de Lectura, il·lustrats per la directora de la Biblioteca Santiago Rusiñol de Sitges (Maria Saborit) i el Cap del Servei de Biblioteques de la Diputació de Barcelona (Jordi Permanyer). Quim Jubert va posar de manifest els bons resultats econòmics i comercials d'un procés directe entre lectors i llibreters i editors. Maria Saborit va explicar l'experiència concreta dels Clubs de Lectu-

ra a la biblioteca de Sitges, posant de manifest la manca de preparació del personal bibliotecari per tirar endavant aquestes activitats amb criteris de qualitat, i la necessitat d'implicar personal especialitzat en la matèria. Al seu torn, Jordi Permanyer es va limitar a donar un munt de dades estadístiques, molt probablement facilitades per algun tècnic de la Diputació, i que reflecteixen molt bé l'actual política bibliotecària del país. La destresa de la moderadora (Iolanda Pelegrí), no va bastar per moderar l'allau de torns i paraules demanades des del públic assistent, que es va esmerçar a discutir a bastament l'actual política d'adquisició de llibres de les biblioteques, la formació de les bibliotecàries i fins i tot el plantejament actual dels Clubs de Lectura, els quals han evolucionat des d'uns inicis seriosos en què el foment de la lectura era l'objectiu real de l'activitat, fins a la pura especulació i el consegüent ball de xifres estadístiques que maneguen els polítics amb el triomfalisme més propi de qui desconeix absolutament la matèria.

El II Seminari sobre Patrimoni Literari va posar de manifest les grans mancances i els desacords evidents entre els agents implicats en la transmissió del coneixement literari. Els debats i les intervencions van ser molt desiguals. El primer dia va ser, en conjunt, més fluïd que no pas el segon, malgrat la bona disposició i els esforços de l'organització, atenta en tot moment a les propostes dels assistents. Gosaríem demanar a les organitzadores que optin per superar el model de les taules rodones, convenients i útils com a element de debat, però sempre sotmeses a les possibles intervencions dels ponents, i que per si soles no arriben a satisfer la necessitat d'intercanvi i participació del conjunt dels assistents als seminaris. Tal vegada les sessions de treball en grups reduïts, segons els interessos i els àmbits de procedència dels participants, podrien solucionar una sensació de jornada incompleta i de «marxar amb les mans buides» que ens va quedar a alguns dels assistents.